

THE REFUGEE CRISIS - EFFECT ON THE BULGARIAN SOCIETY

Abstract: In our time, the population is characterized by high mobility. The share of people in migratory flows who left their homes forcibly - because of wars, displacement, violence - is significant. The problems and risks that arise from the presence of refugees in a particular country, including Bulgaria, can be grouped into three groups: a threat to national identity; a threat to personal security and that of society and an expenditure of material resources. The refugee crisis is a major domestic political issue in Bulgaria. Bulgaria has become an external border of the 28 Member States, which is one of the consequences of our membership in the European Union. In recent years, this has put her at the center of the so-called migration and refugee crisis. Today, our country is a hotspot for asylum seekers in the European Union. At the beginning of 2013, the public was very alarmed when thousands of refugees from the military conflict in Syria began to cross Bulgaria's border to seek asylum in our country. At that moment, the threat of the refugee-related incidents reported in the media intensified. The refugee crisis affects the Bulgarian population primarily in political and psychological terms, and the real pressure, social and economic, remains relatively low compared to other European countries.

Author information:

Veselina Radeva Ivanova

Lecturer, PhD

Department of Social and Special Pedagogy
Faculty of Education Konstantin Preslavsky –

University of Shumen

✉ v.ivanova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

refugee crisis, refugees,
refugee wave

В нашето съвремие населението се характеризира с висока мобилност. Значителен е обаче дела на хората в миграционните потоци, напуснали домовете си принудително – поради войни, преселване, насилие. Годишните доклади на Върховния комисариат на бежанците на ООН описва неблагоприятна тенденция. За разработването на устойчиви политики по този проблем е необходимо на първо място да се разглежда детайлно, за да бъде анализиран адекватно. Въпросите на които се търси отговор са: каква е ситуацията в момента; как се възприемат от обществото бежанците; какви са представите за тях; приема ли се тяхното присъствие като вреда и риск за обществото ни; какви са нагласите на обществото спрямо тях. Разглеждането на понятията свързани с бежанската криза е необходимо да се прегледат международните и национални документи описващи мобилността на населението. Международният документ отнасящ се до бежанците е Конвенцията за бежанците или т. нар. Женевска конвенция от 1951 г., според която бежанец е „човек, който не може или не желае да се върне в своята държава на произход, поради основателен страх от преселване заради раса, религия, националност, членство в определена социална група или политически възглед“ [2], [5, с. 45].

„Бежанската криза“ е основен вътрешнополитически въпрос в България. България се превърна във външна граница на 28-те държави членки, което е една от последиците на членството ни в Европейския съюз. През последните години това я постави във фокуса на т. нар миграционна и бежанска криза. Днес държавата ни е притегателна точка за хора търсещи убежище в Европейския съюз, които идват от близки или по-далечни страни, вкл. Афганистан, Сирия, Иран, Ирак.

През последните няколко години военните конфликти в Северна Африка и Близкия изток породиха огромна бежанска вълна. Миграционната криза пред която е изправен Европейския съюз, но и предизвикателствата, произтичащи от липсата на единна политика за намиране на решение на проблема с бежанската вълна. Процесите на глобализация и кризата на държавата засилиха чувството на несигурност и уязвимост у гражданите и те започнаха да търсят лична сигурност на по-ниско ниво, в общността на етнос или религия.

Бежанската криза понастоящем поставя под въпрос не само миграционните политики, но и свободата, толерантността и равенството, заложили като основни принципи в политиката на Европейския съюз. Липсата на единомислие и общоевропейски план при разрешаване на проблема с бежанците изостря ощущаването между страните членки на европейската общност. През очите на бежанците България и на практика всички страни от Югоизточна Европа, е разглеждана като транзитен коридор по пътя към Централна и Западна Европа.

Освен вече получените статут, има и такива, които са напуснали страните си, които са на някакъв етап от процедурата или обжалват взето решение. Официално тези хора се водят като търсещи убежище. Човек без гражданство или такъв който не е гражданин на Европейския съюз, който се намира извън своята страна на произход и не желае или не може да се върне в нея поради страх, че ще бъде преселван, може да кандидатства за статут на бежанец.

Съгласно чл. 8 от Закона за убежището и бежанците в България е в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и там се изброяват трите важни признака, които определят дадени хора като бежанци:

- лица, които не желаят или не могат да се възползват от закрилата на тази държава, или не искат да се върнат поради страх от преселване;
- лица, които имат основателен страх от преселване, поради раса, вероизповедание, членство в политически или социални групи;
- това са лица, които се намират извън родната си страна или в страната, в която живеят постоянно.

Мотивацията за напускане на родната страна е различна:

- лични причини, които включват семейни проблеми и желание за по-сериозна промяна;
- икономически причини – подпомагане на семействата си, неблагоприятна икономическа среда;
- неприемане на радикалния ислям;
- заплахата за семейството и собствената сигурност и др. [5].

Проблемите и рисковете, които произтичат от присъствието на бежанци в отделна страна, в това число и България, могат да се обединят в три групи:

- заплахата за националната идентичност;
- заплахата за личната сигурност и тази на обществото;
- разход на материални ресурси.

Финансовата система и социалната инфраструктура се натоварват от престоя на бежанците в България, тъй като за тях са необходими значителни финансови ресурси за настаняване, издръжка, здравно обслужване, а също така и обезпечаване на сигурността в тези райони, където те са разположени.

По отношение на сигурността има няколко аспекта и равнища. От една страна сигурността на обществото като цяло, а от друга сигурността на отделния индивид. С оглед обезпечаване на

сигурността на обществото и риска който съществува при приемане на бежанци от различни държави, които могат да са радикални мюсюлмани, различни групировки от ключово значение е бързото и адекватно им идентифициране. Реален е риска от внос на тероризъм от приемащите страни и това безпокои всички държави [5].

Страхът сред българското население е доминиращ, тъй като е доста разпространено мнението, че бежанците извършват различни престъпления – побои, кражби, изнасилвания. Заплахата за здравето е аспект на сигурността. Доста разпространено е твърдението, че бежанците носят болести. Другият риск това е заплахата за етническия баланс и националната идентичност.

Успешната интеграция е най-доброто средство за минимизиране на рисковете, които могат да заплашат сигурността и интегритета на обществото ни [5].

Многократното увеличение на потока от бежанци и икономически мигранти в Европа, идващи от страни главно от Близкия изток, Южна Азия, Африка и невъзможността на Европейския съюз да ги приеме и разпредели възниква европейската бежанска криза след 2013 г. Бежанците и икономически мигранти се насочват към богатите страни от Шенгенската зона в Европейския съюз. Освен всичко това се включват и настроенията, които предизвиква или ще предизвика това преселение сред европейските общества, политическите партии в тях. Социалните вълнения в арабските страни движат бежанските потоци, но те са резултат най-вече от Гражданската война в Сирия. Освен бежанци от Сирия в Европа пристигат и от много други страни като Пакистан, Афганистан, Судан, Ирак, Иран и др. [2]

От началото на 2013 г. обществото ни бе силно разтревожено, когато хиляди бежанци от военния конфликт в Сирия започнаха да пресичат границата на България и да търсят убежище у нас. В този момент се засили преживяването на заплаха от публикуваните в медиите инциденти свързани с бежанците. Свидетели бяхме на много обири на търговски обекти, съчетано с насилие от страна на имигранти над български граждани, както и множество престъпления в малки населени места, в които живеят имигранти. Фактът, който предизвиква притеснение в центъра на столицата е необичайното струпване на големи групи имигранти. Тревожността и заплахата от обществото ни не закъсня. Свидетели сме на насилие спрямо имигрантите; много населени места организираха протести срещу възможността там да бъдат настанени имигранти [1, с. 152].

В България от началото на Третата Българска държава са регистрирани **4 бежански вълни на българи:**

Първа бежанска вълна (1878 – 1879 г.)

През 1878-1879 г. в страната ни пристига първия приток от български бежанци, след изтеглянето на руските войски от южните български земи и потушаването на Кресненско-Разложкото въстание 1878-1879 г. Бежанците тогава са над 15 000 души.

Втора бежанска вълна (1903 г.)

Съединението на Княжество България с Източна Румелия през 1885 г. става повод за рязка промяна в отношението на османското правителство към многобройното българско население, живеещо в Източна Тракия. Местното българско население е подлагано на жесток терор, което принуждавало немалка част от него да търси спасение в България, което е в отговор на някои акции, предприемани от Вътрешната македоно-одринска революционна организация в Одринско. От 1903 г. след неуспешния край на Илинденско-Преображенското въстание, страната е залята от нова голяма бежанска маса от Одринско и Македония. През 1912 – 1913 г. до избухването на Балканската война броят на бежанците в България възлиза на около 120 000 души.

Трета бежанска вълна (1913 – 1923 г.)

След военния погром на България в Междусъюзническата война от 1913 г. и Първата световна война 1914 – 1918 г. се наблюдава нов, още по-голям приток на български бежанци, които идват от територията на съседните балкански страни. През 1919 г. след подписването на Ньойския мирен договор, Гърция, с помощта на западните съглашенски сили, налага на България и т. нар. Конвекция за доброволно изселване на населението между двете държави. През есента на 1922 г. след поражението на гръцката армия в Мала Азия, правителството на Атина забравя за тази спогодба и прогонва от Западна Тракия огромен брой българско население. Положението се оформя през 1927 г. чрез Спогодбата Моллов – Кафандарис.

Четвърта бежанска вълна (1940 г.)

През 1940 г. след връщането на Южна Добруджа пристига последната значителна бежанска вълна в България. По силата на Крайовския договор през есента на 1940 г. от Северна Добруджа са изселени принудително около 70 000 българи. Липсата на средства от страна на българското правителство, невъзможността да се осигури на бежанското население нормални условия за живот води до твърде тежкото им положение в България. Бежанският заем сключен през 1926 г. не довежда до съществена промяна на социалното и икономическо положение [2, с. 61-63], [3].

Историята ни **освен тези четири бежански вълни** на българи към България помни и бежански вълни на чужденци към страната ни:

Арменска бежанска вълна след 1896 г.

Арменската бежанска вълна е през 1896 г. след голямо клане на арменци в големите градове на Турция – Одрин, Истанбул, Родосто. Между 15 000 и 20 000 души бягат в България. Българските власти създават специални комисии за посрещането и настаняването на бежанците, а местното арменско население приютява много от своите сънародници. България още веднъж посрещна арменски бежанци в първото десетилетие на новия век. В резултат на голямата бежанска вълна от края на предишния век арменците вече са създали свои ефективно добре работещи структури.

Руска бежанска вълна след 1917 г.

Голямата емиграционна вълна към нашите земи идва непосредствено след Освобождението на България. От 1917 г. след болшевишката революция от Русия към България пристигат около 120 000 белогвардейци, като 100 000 от тях са цивилни, а 20 000 униформени. Най-съществената е т. нар. „бяла миграция“, при която само за периода 1919 – 1923 г. у нас са емигрирали над 35 000 цивилни бежанци, които в рамките на две поколения се асимилират.

Гръцка бежанска вълна след 1949 г.

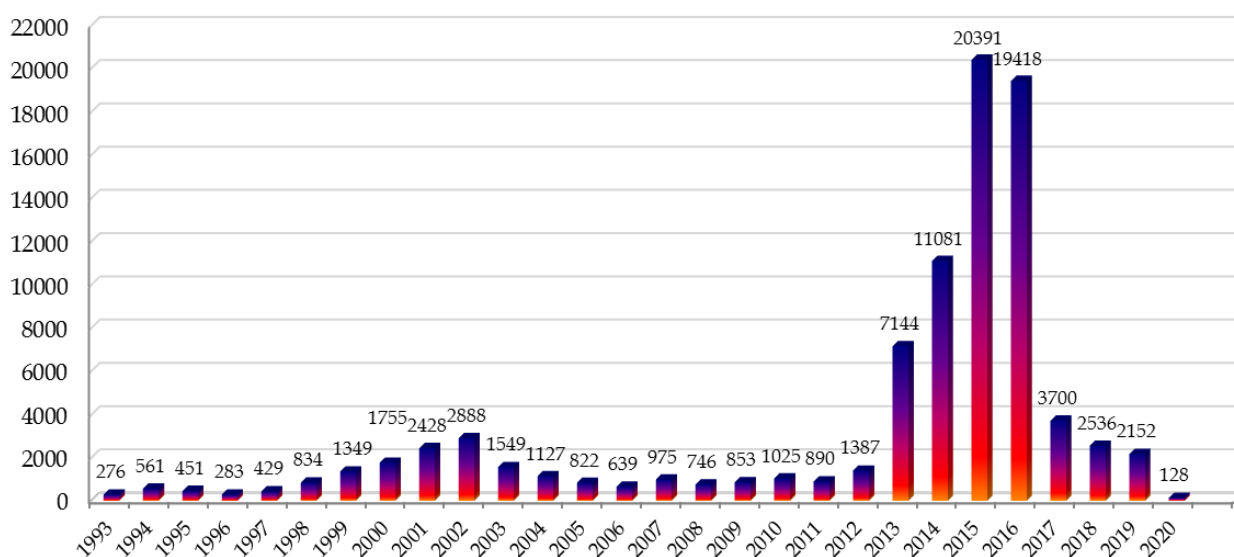
През 1946 – 1949 г. след края на Гражданската война от Гърция бягат много комунисти и хора с леви убеждения, като у нас са настанени 25 000 души, а останалата част от бежанците се заселват в Полша, СССР, Унгария. Гърците с помощта на държавата сравнително бързо се адаптират в нашите условия. С цел осигуряване на добри условия специално за тях са построени жилищни блокове. През 1974 г. след падането на фашистката хунта в Гърция и обявената амнистия за участниците в гражданската война част от гръцките емигранти се връщат в родината.

Афганистанска бежанска вълна след 1979 г.

След нахлуването на съветски войски в Афганистан и активизирането на муджихидините „борци за вяра“ през декември 1979 г. хиляди афганистанци са принудени да напуснат страната си. Те се насочват към страни като Пакистан и Иран и оттам посоката им е Западна Европа и САЩ. Следващият етап на бежанската вълна започва през септември 2001 г. в резултат на атентатите в Ню Йорк, САЩ. За периода от 01 януари 1993 г. до 31 декември 2003 г. според Върховния комисариат за бежанците на ООН най-голям дял на потърсилите убежище в България е този на бежанците от Афганистан. Те са 4 276 души от общо 12 803 души. Към декември 2013 г. общият брой на молбите за предоставяне на убежище в България е 5 864. От 1993 г. Държавната агенция за бежанците (ДАБ) води статистика за поисканите убежища в България. През 1993 г. подадените молби от лица от Афганистан са 85 от общо 276.

Съвременна бежанска вълна след 2013 г.

През март 2011 г. след началото на протестите в Сирия срещу управлението на президента Башар ал Асад и извършеното нападение от правителствените сили в Сирия в предградие на Дамаск на 21 август 2013 г. е използван отровен газ, при което има над 1 000 загинали и хиляди сирийци напускат страната си, търсейки убежище в съседни страни. По официални данни на Държавната агенция за бежанците за периода 01 януари 1993 г. – 31 август 2013 г. от 24 284 лица потърсили закрила, 2 167 са сирийци. В България от началото на 2013 г. до края на месец август настанените 1 500 бежанци основно в трите центъра на Държавната агенция за бежанци към МС са от Сирия. За първите седем месеца на 2013 г. подадените молби за закрила са 2 320. На заседание на Съвет по сигурността към Министерски съвет на 30 август 2013 г. е приет план с 11 спешни мерки за ограничаване на миграционния натиск към България [2], [3].

Фигура 1

Брой лица потърсили закрила за периода 01.01.1993 – 29.02.2020 г.

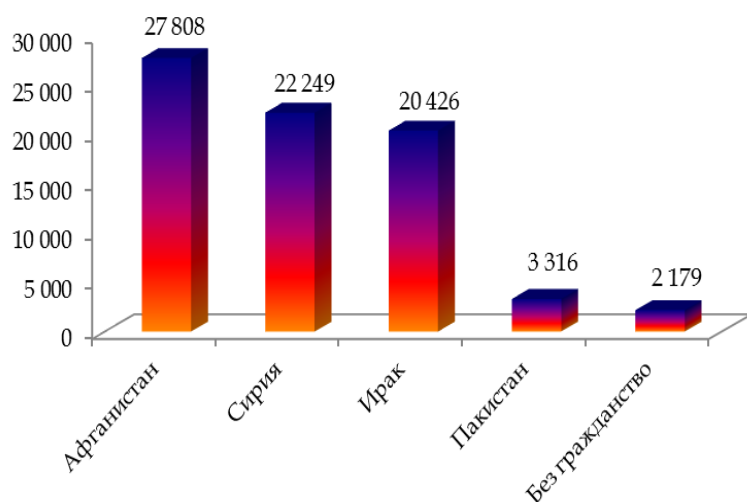
Източник: ДАБ

Фигура 1 представя официалната статистика на Държавната агенция за бежанците (ДАБ) за броя на лицата потърсили специална закрила от Агенцията от началото на 1993 г. до февруари 2020 г. Данните за 2013 г. от графиката показва, че броят на лицата подали молби за закрила е 7 144 лица, което при среден брой от 3 247 подадени молби за година за периода 1993-2020, е около 2 пъти увеличаване на броя на имигрантите. За периода 1993-2020 г. най-много подадени молби за закрила са през 2015 г., което е около 6 пъти увеличаване на броя на имигрантите спрямо средния за страната

за целия период. Според данните на Държавната агенция за бежанците показани на Фиг. 1 най-голям брой на лицата потърсили закрила е отчетен през 2015 г. - 20 391 души.

Обществото не е подготвено да се справи с последиците от нахлуването на потоци от бежанци и проблемите свързани с трафика на хора, разпространението на наркотици, нелегалната контрабанда. Необходимо е задълбочаване и изучаване на този проблем и неговите форми, което ще окаже положително въздействие на социалния, икономическия и обществен живот.

Данните от графиката ни позволяват да формулираме две важни заплахи за страната ни. Първата е, че държавата ни е изправена пред вълна от нелегални имигранти, което е основание да говорим за действителна бежанска криза. Статистиката показва, че пристигат голям брой бежанци, което е предпоставка за сигурността на страната ни, личната сигурност на всеки гражданин и не на последно място хуманитарната криза в страната ни. Втората заплаха е понижения или липсващ контрол по границите ни, особено тази с Турция. Заниженият контрол по границите ни предполага голям брой незаловени, които използват България като транзитна дестинация и това дава възможност за реализиране на нелегална дейност в страната ни. Това от своя страна дава възможност безпрепятствено да проникват стоки и хора, престъпници [1].

Фигура 2
Топ 5 страни на произход по брой подадени молби на лица потърсили закрила за периода 01.01.1993 – 29.02.2020 г.
Източник: ДАБ

Държавната агенция за бежанците отчита, че през 2013 г. по време на имигрантската вълна, лицата потърсили закрила в страната ни от топ 10 страни според националната им принадлежност са: от Сирия – 4 021 лица, без гражданство – 493 лица, от Алжир – 434 лица, от Афганистан – 254 лица, от Ирак – 238 лица, от Мали – 178 лица, от Мароко – 101 лица, Сомалия – 87 лица, Кот д’Ивоар – 81 лица и от Камерун – 77 лица. Цифрите показват, че голяма част от имигрантите са бежанци от военния конфликт в Сирия. Лицата, които попадат в графата „без гражданство“ не могат или не искат да докажат чрез документи страната си на произход (страната, на която са граждани).

Определено големия брой имигранти от Сирия са хора, които бягат от военен конфликт или от друга заплаха в страната си и това ги води към желанието си да потърсят убежище до преминаване на заплахата. В страни, където не съществува заплаха имигрантите вероятно търсят по-добра страна за живеене. Определено желана дестинация са страните от Европейския съюз, където ще им се осигурят по-добри условия за живот и развитие.

През 1999 г. страните членки на Европейския съюз създават Обща европейска система за убежище, която има за цел да се справи с проблемите на бежанците и закрилата им. И така, през 2003 г. се ратифицира „Регламент 2003 на Европейския съюз“ под името „Регламент Дъблин 2“ и свързаната с него система „Евродак“. Регламентът и системата в България започнаха да функционират след приемането на страната ни в Европейския съюз на 01.01.2007 г. Регламентът

Дъблин 2 дава възможност, хората търсещи закрила в Европейския съюз да подадат молба (за статут на бежанец, хуманитарен статут, временна закрила и убежище) само в страната, в която за първи път са регистрирани на територията на Европейския съюз и страната преценява дали да им даде статут. Системата „Евродак“ изисква задължително сваляне на пръстови отпечатащи на кандидат-бежанците с цел да определи дали търсещия убежище вече не е подал молба за бежански статут в друга държава членка.

Таблица 1

Информация за лицата, потърсили закрила и взетите решения за периода 01.01.1993 г. - 31.12.2019 г.

Година	Брой лица потърсили закрила	Предоставен статут на бежанец	Предоставен хуманитарен статут	Отказ	Прекратено производство	Общ брой решения
1993	276	0	0	0	0	0
1994	561	0	0	0	0	0
1995	451	73	14	6	28	121
1996	283	144	13	28	132	317
1997	429	145	2	28	88	263
1998	834	87	7	104	235	433
1999	1 349	180	380	198	760	1 518
2000	1 755	267	421	509	996	2 193
2001	2 428	385	1 185	633	657	2 860
2002	2 888	75	646	781	1 762	3 264
2003	1 549	19	411	1 036	528	1 994
2004	1 127	17	257	335	366	975
2005	822	8	78	386	478	950
2006	639	12	83	215	284	594
2007	975	13	322	245	191	771
2008	746	27	267	381	70	745
2009	853	39	228	380	91	738
2010	1 025	20	118	386	202	726
2011	890	10	182	366	213	771
2012	1 387	18	159	445	174	796
2013	7 144	183	2 279	354	824	3 640
2014	11 081	5162	1 838	500	2853	10 353
2015	20 391	4 708	889	623	14 567	20 787
2016	19 418	764	587	1 732	8 932	12 015
2017	3 700	804	900	3 048	9 662	14 414
2018	2 536	317	413	1 362	860	2 952
2019	2 152	181	300	1 134	1 041	2 656
Общо	87 689	13 658	11 979	15 215	45 994	86 846

Източник: ДАБ

Според официални данни на Държавната агенция за бежанците при Министерски съвет, броят на потърсилите закрила чуждестранни граждани през последните осем години бележи увеличение: през 2012 г. – 1 387 души, през 2013 г. – 7 144 души, през 2014 г. – 11 081 души, през 2015 г. – 20 391 души, през 2016 г. – 19 418 души, през 2017 г. – 3 700 души, през 2018 г. – 2 536 души, през 2019 г. – 2 152 души. Статистиката на ДАБ затвърждава и транзитния статут на България от гледна точка на бежанските потоци.

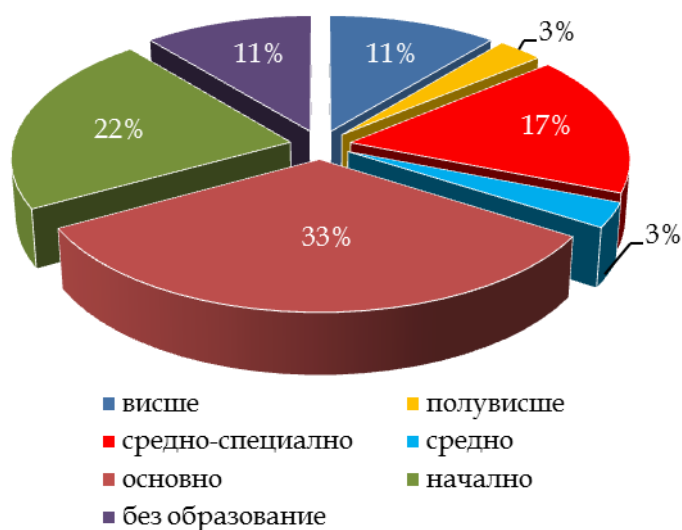
Разпределението на бежанците, преминали през България по страна на произход по данни на Държавната агенция за бежанците за периода 01 януари 1993 г. до 29 февруари 2020 г. сочат на първо място бежанци от Афганистан, следвани от тези от Сирия, Ирак, Пакистан и хора без

гражданство (избягали без документи от районите на военни конфликти, с откраднати или саморъчно унищожени документи).

Държавната агенция за бежанци при МС посочва, че през периода 01 януари 2020 г. до 29 февруари 2020 г. броят на лицата с регистрирани молби за закрила е: през януари 2020 г. 88 молби и през февруари 40 молби. От 01 януари 2020 г. до 29 февруари 2020 г. лицата потърсили закрила по данни на ДАБ от 5-те топ страни са от Сирия (50 души), Иран (18 души), Ирак (16 души), Афганистан (9 души), Либия (5 души). [4].

Според доклад на МВР, анализиращ трафика на нелегалните мигранти е бил в две направления по маршрута българо-турската и българо-сръбската граница. За разлика от данните, отчитащи потърсилите закрила чуждестранни граждани в България, според МВР профила на нелегалните мигранти е различен: те са предимно от държавите Афганистан, Сирия, Ирак.

Статистиката на ДАБ при МС за месец февруари 2020 г. според образователния ценз, 33 % от потърсилите закрила над 14-годишна възраст са с основно образование, с начално образование – 22 %, със средно-специално образование – 17 %, без образование – 11%, с висше образование също 11 % и по 3 % са с полувисше и средно образование.

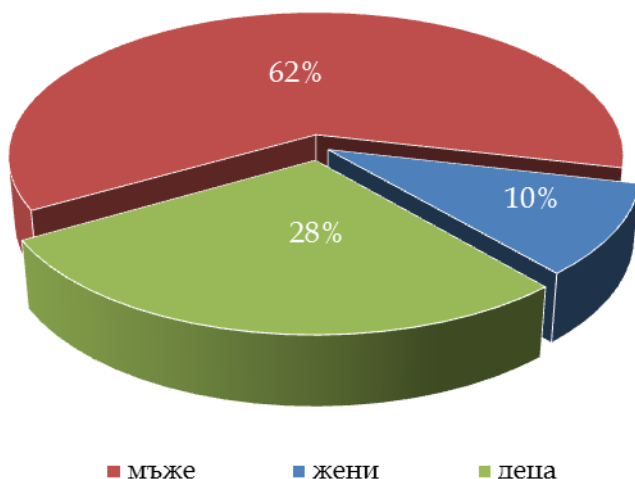
Фигура 3

Лица над 14-годишна възраст, потърсили закрила през м. февруари 2020 г. в зависимост от обявения от тях образователен ценз

Източник: ДАБ

В доклада на Министерство на вътрешните работи сериозно внимание се обръща върху рисковете за сигурността в страната, генерирани от потока на бежанци към страната ни. Подчертава се, че съществува наличието на мрежи от трафиканти и превръщането на бежанската криза в доходен бизнес. На общия фон на Европа България остава малко встрани от основните бежански потоци. Данни за нелегалната миграция се съдържат в Международната организация по миграция [4].

Фигура 4
 Брой лица потърсили закрила през м. февруари 2020 г. в зависимост от пола
Източник: ДАБ

Институционална информация на Република България относно бежанската криза. Република България в институционалната информация е посочила следните направления:

- План за действие на Националния оперативен щаб към Министерството на вътрешните работи;
- Актуална ситуация и конкретни мерки и предложения за осигуряване на закрила на децата бежанци;
- Препоръки на националния превантивен механизъм относно проверки и оценка на бежанските и миграционните проблеми на Република България;
- Информация от извънредно заседание на Министерски съвет във връзка с бежанския натиск;
- Доклад на националния оперативен щаб;
- План за овладяване на кризисната ситуация, възникнала в следствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България.

В Плана за действие на Националния оперативен щаб към Министерството на вътрешните работи са включени 11 точки, които съдържат основни мерки, които да бъдат предприети от институциите във връзка с преодоляване на бежанската криза са следните:

- актуализация на националния план за противодействие на тероризма;
- пренасочване на бюджетни средства от държавните ведомства за посрещане на бежанския поток;
- разчет на прогноза с цел очакваната бежанска вълна;
- осигуряване на медицински и здравен контрол на приеманите бежанци в страната;
- подготовка на процедура за получаване на финансова помощ;
- оценка и актуализация на действащите ведомствени и междуведомствени планове за извънредно реагиране на управление при кризи;
- осигуряване на лични предпазни средства и организация по имунизация на държавните служители, които имат пряк контакт с мигранти в пограничните райони;
- апел за незабавно хуманитарно и финансово подпомагане по линия на международната федерация на червения кръст и червения полумесец;

- идентифициране на сгради, подходящи за незабавно адаптиране и приемане на чужденци в условията на бежанска вълна;
- съвместни усилия между България и Турция и Гърция за справяне с бежанския поток;
- своевременно информиране на обществеността относно бежанския натиск към страната и призоваване за сътрудничество с държавните власти [6], [8].

Проблемите, които трябва да бъдат решени по отношение на децата бежанци са следните:

- стимулиране на социалното и културно сближаване като се стимулира интеграцията на децата на бежанците и българските деца;
- назначаване на попечители/настойници на непридружените деца;
- предоставяне на психологическа помощ на непридружените деца и децата от бежанските семейства;
- организиране на обучение на деца над 10-годишна възраст по български език;
- децата на възраст от 7 до 10-годишна възраст да бъдат записани в най-близкото училище до центъра.

Препоръките на превантивния механизъм относно проверки и оценка на бежанските и миграционните проблеми на България са следните:

- нормативно регулиране на статута на Разпределителен център – Елхово, Център за предоставяне на временна закрила – Харманли, центрове във „Враждебна“;
- сформирани педиатрични екипи за обслужване на деца търсещи закрила;
- поставяне на видно място на информация на различни езици за правата и задълженията на търсещи закрила, както и телефонни номера за спешна помощ;
- назначаване на достатъчен персонал в обща и специализирана администрация и допълнителен такъв;
- разкриване на медицински кабинети за педиатрична помощ в централните за настаняване;
- след изтичане на 24-часовото задържане в ГПУ – Елхово се преустановява задържането на лицата;
- всички сгради на Държавната агенция за бежанци да се приведат съгласно нормативните изисквания;
- осигуряване на контрол на представените от търсещите закрила лица външни адреси;
- осигуряване на места с нормални битови условия за настаняване на семействата с малки деца;
- с оглед гарантиране на правата на търсещи закрила – приемане, регистрация, настаняване и интеграцията им е необходимо инициране на активен диалог между представители на централната, местната власт и неправителствения сектор [6], [8].

Информацията от извънредното заседание на Министерския съвет във връзка с бежанския натиск е следната:

- емигранти, които не отговарят на условията за получаване на статут на бежанци, споразумение между Европейския съюз и Турция за реадмисия;
- процедурата по издаване на статут на бежанец е ускорена и към момента тя отнема 21 работни дни;
- засилване на контрола по границата;
- създаване на центрове от затворен тип;

- получаване на директна материална помощ от Чехия, Австрия и Великобритания, както помощ и подкрепа по линия на Frontex.

Докладът на Националния оперативен щаб е в следните насоки:

Комплексните неотложни мерки за овладяване на бежанската криза в страната ни са следните:

Мерки за ограничаване на социално-икономическите измерения на бежанската криза: въвеждане на единна общоевропейска система за мониторинг и съвместно овладяване на кризи с незаконни имигранти в Европейския съюз; активен диалог между България и страните членки на Европейския съюз и трети страни за пренасочване на бежанци.

Мерки на границата за ограничаване на потока от граждани на трети страни, незаконно навлизащи в страната ни: възпрепятстване преминаването на нелегални имигранти през границата чрез изграждане на инженерно-техническо съоръжение в най-уязвимите участъци от българо-турската граница.

Мерки, свързани със създаване, приемане и прилагане на ефективна интеграционна програма: разработване, приемане и внедряване на нова съвременна и ефективна национална програма за интеграция на чужденци получили статут на бежанец или хуманитарен статут; разработване и прилагане на общоевропейска интеграционна програма на Европейския съюз, чрез която да се използват общите фондове, общите правила и процедури и правила от всички държави членки на Европейския съюз.

Мерки за минимизиране на рисковете за сигурността на страната са следните:

- проверка на готовността и възможностите на министерствата и ведомствата за изпълнение на задачите на плановете за реагиране;
  - план със спешни мерки за справяне с миграционния поток;
  - бюджетен план за справяне с бежанската вълна;
  - координация на действията и управление на националните ресурси;
  - оценка на ведомствените и междуведомствени планове за реагиране при извънредни ситуации;
    - организиране на информационната дейност във връзка с кризисната ситуация, чрез работата на Експертна информационно-аналитична група, която събира, обобщава и анализира информацията;
    - изготвяне на ежедневна обобщена справка, която се предоставя на Президента, Министър-председателя и Председателя на Народното събрание;
    - своевременно информиране на обществеността относно бежанския натиск [6], [8];
    - осъществяване на постоянна комуникация с Българския червен кръст, Червения полумесец, фондация „Помогни на нуждаещите се“ и сдружения на сирийски и арабски граждани в България.

Рисковете за сигурността на Република България в резултат на незаконната миграция са следните:

- *рискове за навлизане на лица, свързани с екстремистки организации и организираната престъпност* – съществува реална опасност от навлизане на територията на България на бежанци, които изповядват радикални и екстремистки идеи и/или представители на международната организирана престъпност;

- *здравни и епидемиологични рискове* – при навлизане на чужди граждани на нашата територия и значителната им концентрация може да доведе до развитие на различни вирусни заболявания, и такива, които са неспецифични за територията на страната ни;
- *социални рискове* – големият брой лица, търсещи закрила и миграционния натиск върху България натоварва социалната система на държавата ни по отношение на социални плащания, настаняване, издръжка, здравно осигуряване и интеграция, работни места и др;
- *хуманитарна криза* – кризата с бежанците ще засегне всички останали сфери от обществения живот, в случай, че институциите не успеят да приемат, настанят и защитят живота и здравето на бежанците, както и тяхната интеграция в социално-икономически аспект [6], [8].

План за овладяване на кризисната ситуация, възникнала в следствие на миграционния натиск към територията на Република България, съдържа следните основни цели:

1. *Намаляване на броя на нелегалните имигранти на територията на Република България чрез:* повишаване на ефективността на охраната и наблюдението на българо-турската граница; увеличаване на броя на граничните патрули; осигуряване на допълнителни дейности по наблюдение на българо-турската граница; ускоряване темповете на извеждане на незаконно пребиваващите на територията на страната чужденци.

2. *Гарантиране сигурността на българските граждани. Ограничаване на рисковете, произтичащи от пребиваването на територията на страната на нелегални имигранти, лица търсещи и получили закрила чрез:* постоянно наблюдение на международните, регионалните и национални рискове, произтичащи от процесите на средата за сигурност; мониторинг и контрол по изпълнение на мерките за защита на обектите от националната критична престъпност; в районите на настаняване на чужденци, потърсили закрила да се засилят мерките за гарантиране на сигурността и обществения ред.

3. *Вместата за настаняване на лицата, потърсили и получили закрила да има ред, сигурност и хуманни условия за живот:* разширяване капацитета на Държавната агенция за бежанците за приемане на чужди граждани, потърсили закрила; здравно осигуряване на настанените чужди граждани в центровете и домовете; чуждите граждани, потърсили закрила да им се ограничи достъпа до определени райони от територията на страната.

4. *Намаляване броя на лицата потърсили закрила на територията на страната чрез:* насърчаване на доброволното завръщане на нелегални имигранти чрез разработване на политики за това; промени в законодателството, целящи определяне на условията за пребиваване на територията на страната на лица потърсили закрила и създаване на центрове за настаняване от затворен тип.

5. *Лицата получили статут на бежанец или хуманитарен статут бързо и ефективно да се интегрират към социалните системи, които ползват чрез:* провеждане на единна политика за интегриране на бежанците; изготвяне на стратегия и програма за интегриране на лицата получили хуманитарен и бежански статут у нас.

6. *Разрешаване на миграционния и бежанския проблем чрез осигуряване на допълнителни външни ресурси чрез:* разширяване на възможностите на страната ни за справяне с криза чрез осигуряване на допълнителни ресурси; взаимодействие със структурите на Европейския съюз и търсене на подкрепа от страни извън него.

7. *Комуникация с обществото чрез*: планиране и провеждане на разяснителни кампании за рисковете и заплахите, възникнали вследствие от засиления миграционен натиск и предприемане на мерки по овладяването им [8].

Може да се обобщи, че бежанската криза се отразява преди всичко в политически и психологически план върху българското общество, докато реалния натиск, социален и икономически остава относително нисък в сравнение с други европейски държави. При направено обществено социологическо проучване за обществените нагласи към бежанците в България 47 % от хората смятат, че не трябва да се помага на бежанците търсещи убежище и причините за това са, че: бежанците са заплаха за икономика на Европейския съюз; България е държава, която не може да отдели средства за бежанците; заедно с бежанците в Европа влизат и терористи; бежанците са хора с друг менталитет, друга религия и не биха могли да се интегрират в общността; нараства опасността от разпространението на ислямизъм в Европа. 28 % от пълнолетното население на България счита, че Европейския съюз трябва да помага на бежанците, търсещи убежище на територията на Европа: това са хора, които имат същите потребности права като нас. Висок е процента на хората, които одобряват приемането и оказването на помощ на бежанци в Европа при строга миграционна политика. 57 % от българите споделят, че решението на проблема с бежанците би трябвало да бъде общо за всички страни в рамките на Европейския съюз. Според 60 % от пълнолетните жители, бежанците са заплаха за националната сигурност на държавата ни, а 15 % на противоположното мнение. Според една доминираща част е необходим строг контрол, ясни правила на влизане на мигранти през външната граница на Европейския съюз [4, с. 9].

Изводът, който може да се направи е, че българското общество е натоварено със страхове спрямо бежанците, но огромното болшинство от българското общество тези страхове не са се превърнали в омраза към чужденците. България като външна граница на Европейския съюз е максимално заинтересована от възприемане на единен европейски подход и търсене на решение на проблема. В България нивата на нелегална миграция са с относително ниски стойности. На този етап бежанската криза се отразява преди всичко в политически и психологически план върху българското общество, а реалния натиск, включително икономически и социален, остава относително нисък в сравнение с държави от Южна и Югоизточна Европа.

References:

1. **Dobrev, D.**, Psihologicheski aspekti na bezhanskata kriza v Bulgariya. Spisanie Diogen, Veliko Tarnovo, Universitetsko izdatelstvo na Velikotarnovski universitet „Sv. sv. Kiril i Metodiy”, № 1, 22/2014, 152-176, ISSN 2367-9549 (online).
2. **Ilieva, V.**, Normativen analiz na ponyatiyata „bezhanets“, „dete bezhanets“ i „bezhanska valna“. Shumen, Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“, 2018, 143 s., ISBN 978-619-201-261-8.
3. **Ilieva, V.**, Refugee Crises and Refugee Wave, SocioBrains, Issue 49, September 2018, pp. 47-51, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrains.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Ilieva., Bulgaria, 2018, (SJIF = 5.536) – (balgarski ezik).
4. **Kyuchukov, L.**, Vliyanie na bezhanskata kriza varhu balgarskoto obshtestvo i balgarskata politika: strahove, no ne omraza. Fondatsiya Fridrih Ebert, 18 s., april 2016.
5. **Mantarova, A.**, Bezhanskata kriza: natsionalni proektsii na globalen problem. Sp. „Filosofski alternativi“, br. 2/2018, s. 44-59, ISSN 0861-7899.
6. **Voenkinova, Z., Rashkova, L.**, Social Problems of Refugees in Bulgaria. SocioBrains, www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas - Wise Decisions Ltd., Bulgaria, Issue 24, August 2016, pp. 21-59, ISSN 2367-5721 (online).

7. **Statisticheski dannii za litsata, potarsili mezhdunarodna zakrila prez 2019 g.**
<http://www.aref.government.bg/bg/node/238>, poseten na 28.03.2020 g.
8. **Institutsionalna informatsiya,**
<https://zakrila.info/%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F/>, poseten na 31.03.2020 g.